

Violència social, criminalitat, accidents i malaltia al Catllar de la segona meitat del segle XIX segons fonts d'hemeroteca.

Marc Dalmau Vinyals

INTRODUCCIÓ.

En aquest treball s'han recuperat notícies sobre violència social, conflictivitat, accidents i malalties al Catllar de la segona meitat del segle XIX. S'han utilitzat les mateixes fonts d'hemeroteca usades per reconstruir el pas de les partides carlines pel Catllar entre els anys 1872 i 1876. Hem intentat presentar aquestes notícies utilitzant un vocabulari que no doni protagonisme a un sexe i que converteixi en víctima o deixi en un segon pla l'altra. També hem intentat que les persones que apareixen en les notícies siguin deshumanitzades o criminalitzades ja que la nostra intenció es presentar uns fets sense prendre part en cap partit o procés ni entrar en debats ètics. Creiem que d'aquesta manera es poden acostar les notícies de la premsa del segle XIX al lector actual sense que perdin vivacitat.

VIOLÈNCIA SOCIAL, ROBATORIS I CRIMINALITAT.

El gener de 1857 dos persones van ser robades per una altra amb unes tisores de podar. Les víctimes van donar 3 duros una i 5 pessetes a l'altra. Unes altres persones que treballaven al jornal i passaven pel camí van donar un cop de pedra a la persona agressora que va ser traslladada al poble del Catllar.

El juliol de 1864 el sometent del Catllar va apressar a una persona d'Ardenya acusada d'assassinar a una criatura acabada de néixer i enterrar-la davant de casa. També van perseguir i capturar a una persona desertora, natural de Cornudella, que havia ferit a una altra mentre treballava en una cantera de pedra. La fugitiva es va refugiar a les muntanyes de Vilabella on amenaçava al veïnat en formar una bandositat per atacar-los i robar¹.

¹ *La Iberia*. 22/07/1864, 3.

El juny de 1869 una altra persona fugitiva va robar al Mas de Padreny, al terme del Catllar. Aquesta persona es dedicava a vagar per les masies, emportant-se les gallines que després venia al mercat. Va ser capturada i entregada a la justícia².

El maig de 1870 algunes persones van atacar una casa de camp pròxima a Monnars. Un cop allí van foradar la teulada, van destrossar les portes i van cremar-la. A la casa no hi havia res de valor, així que la persona culpable ho va fer simplement per diversió³.

El gener de 1871 va tenir lloc un judici a Tarragona a causa d'un assassinat provocat al Catllar⁴.

El novembre de 1874 el voluntariat del Catllar va perseguir a una banda que cometia robatoris. Aquest fet va provocar que moltes persones haguessin de tornar a casa a causa de la perillositat de la situació⁵.

L'abril de 1875 2 persones amb intencions criminals es van presentar al Mas de la Creu i van intimidar a la propietat perquè obrís la porta. Al no poder entrar al mas van apoderar-se de 2 cavalls i d'una persona que hi treballava. Van alliberar-la al cap d'uns metres. Van ser capturades a Cantallops⁶.

El juliol de 1875 quatre persones criminals van assaltar una masia pròxima al Catllar. Van prendre tots els diners i objectes de valor que van trobar⁷.

L'octubre de 1875 es van presentar 5 persones criminals amb carrabines i punyals a la masia de Salort. Les persones que hi treballaven a jornal estaven ocupades als camps. Les persones assaltants van segrestar a la propietat⁸.

El juliol de 1876 una persona va ser trobada assassinada al costat del portal de casa, on era pentinant a una familiar. Va ser ferida al coll metre la família estava a missa⁹. A l'octubre es va concedir una pensió de lactància a la filla de la víctima¹⁰.

El gener de 1877 unes persones del veïnat van caure i resultar ferides quan estaven provant de muntar un castell de tres per quatre¹¹.

2 *Diario de Tarragona*. 29/06/1869, 3.

3 *El Tarraconense*. 14/05/1870, 3.

4 *La Opinión*. 11/01/1877, 2.

5 *Diario de Tarragona*. 20/11/1874, 3.

6 *Diario de Tarragona*. 13/04/1875, 2.

7 *Diario de Tarragona*. 18/07/1875, 2.

8 *La Cronica de Cataluña*. 02/10/1875, 3.

9 *Diario de Tarragona*. 25/07/1876, 1.

10 *Diario de Tarragona*. 26/10/1876, 2.

11 *La Correspondencia de España*. 20/01/1877, 2.

El juny de 1877 van ser robades a l'església del Catllar 7 estovalles dels altars¹².

L'abril de 1881 el cos de la Guàrdia Civil no va poder detenir les persones que segons l'alcaldia havien aparegut al bosc de la Farga. Una persona del veïnat estava recollint llenya quan 2 persones armades li van demanar que es retirés al poble. 3 o 4 més les estaven recolzant des del bosc. El sometent i el cos de la Guàrdia Civil van sortir per perseguir-les sense que la batuda tingués cap èxit¹³.

L'octubre de 1881, al Mas de Moragons, va desaparèixer la propietat, sense que les persones encarregades del reportatge poguessin extreure més detalls¹⁴. També va tenir lloc un robatori a una masia del terme on es van emportar tot el que van poder¹⁵.

L'octubre de 1883 es va aixecar el sometent del Catllar, la Riera i Ardenya per perseguir a unes persones que robaven per la Riera¹⁶.

El setembre de 1887 una persona del Catllar va ser estafada i li van robar una cartera plena de diners. L'estafa consistia en vendre una cartera plena de bitllets. Les persones que estafaven deien no saber la quantitat exacta de diners de la cartera. Un cop els estafadors tenien els diners de la persona estafada fugien, deixant-la amb una cartera plena de papers de fumar¹⁷.

L'octubre de 1887 el cos de la Guàrdia Civil va detenir una persona del Catllar i veïna de Tarragona, amb 33 granades robades i un ganivet¹⁸.

Al novembre de 1887 el cos de la Guàrdia Civil va trobar a la carretera de Barcelona el cadàver d'una persona amb una pistola i una caixa de càpsules. La persona es deia Moragues i era del Catllar¹⁹.

L'agost de 1889 es va cometre un robatori en una casa propera a Monnars consistent en unes 700 pessetes²⁰.

El març de 1890 van intentar robar a l'església de St. Joan del Catllar excavant un forat a la paret del darrera. Segons una altra versió va ser a través d'un forat practicat a la teulada que portava a la sagristia. Es van emportar

12 *Diario de Tarragona*. 06/06/1877, 2.

13 *Diario de Tarragona*. 17/04/1881, 2. *Diario de Tarragona*. 22/04/1881, 2.

14 *Diario de Tarragona*. 18/10/1881, 2. *La Opinión*. 22/10/1881, 3.

15 *Diario de Tarragona*. 26/10/1881, 2.

16 *Diario de Tarragona*. 30/10/1883, 2.

17 *Provincia de Tarragona*. 29/09/1887, 2.

18 *Provincia de Tarragona*. 08/10/1887, 2.

19 *Diario de Tarragona*. 11/11/1887, 2.

20 *La Provincia*. 14/08/1889, 2.

diferents objectes: 1 petit globus de plata, 2 creus de metall blanc, 2 safates de llautó i 1 mantell de fil amb encaixos. Un robatori similar havia tingut lloc feia 5 mesos sense que es denunciés per ser un crim insignificant²¹.

L'abril de 1890 va pernoctar al Catllar la persona fugitiva Salitas que s'havia escapat de la presó de Tarragona. Del Catllar va fugir amb tren fins a Reus²².

L'agost de 1890 es va denunciar que algunes parts del terme del Catllar eren els paratges més perillosos i camp d'operacions de moltes bandes criminals. Aquesta criminalitat afectava les colònies estiuenques de moltes famílies²³.

El gener de 1891 va ser atacada la propietat del Mas de Tocaboires per una persona a la que havien donat alberg. A les 3 de la nit van sorprendre-la que intentava robar. Aquesta va agafar un ganivet, va ferir a la propietat al coll i va exigir diners. Van lluitar amb el lladre resultant ferida una mà de les persones propietàries. Finalment li van entregar 5 duros i el lladre va marxar. Es deia que la persona era de Rojals i podia haver treballat com a persona a jornal al mas feia 2 anys²⁴.

El febrer de 1891, una persona anciana de l'Argilaga va desaparèixer i es va avisar a un familiar de la Secuita. Es va creure que havia anat al Mas de Moragues al Catllar. A l'arribar al mas el familiar va trobar la porta tancada per dintre. La justícia del Catllar va entrar a la casa per una porta del darrera. Es va trobar la persona anciana a la boca del forn i amb senyals de mort violenta²⁵.

El desembre de 1892 una persona va donar un cop a la seva parella deixant-la morta a l'instant. La persona agressora, l'assassí, va pujar al terrat de la casa i es va llençar al carrer. Va quedar mig destrossat però no va acabar de morir. Encara amb forces va tornar a pujar al terrat i es va tornar a tirar al buit, quedant morta damunt de les lloses del paviment²⁶. Segons una altra versió l'arma causant de la mort era una aixada, i la persona que es va tirar del terrat no va morir al caure²⁷.

21 *El Municipio*. 28/03/1890, 1. *Diario de Tarragona*. 25 *La Opinión*. 27/02/1891, 2. *La Provincia*. 29/03/1890, 2. 28/02/1891, 2.

22 *El Municipio*. 23/04/1890, 1.

26 *Pabellón Liberal*. 04/12/1892, 3.

23 *La Provincia*. 06/08/1890, 2.

27 *El Correo Español*. 07/12/1892, 2.

24 *La Opinión*. 24/01/1891. *Diario de Tarragona*.

25/01/1891, 2.

El setembre de 1893 una persona criminal va col·locar un feix de llenya encesa junt a la porta de la farmàcia del Catllar per incendiar tot l'edifici. La persona que s'encarregava de patricular pel poble, el sereno, va poder apagar el foc a temps²⁸.

El febrer de 1895 van tenir lloc una sèrie de robatoris sacrílegs al Catllar. Es creia que les persones culpables podien formar part d'una banda organitzada que també havia robat a Puigpelat, als Omellons i a Vallclara²⁹.

El febrer del 1895 una mascarada o comparsa recorria el poble quan al carrer de França, una persona del veïnat va sortir de la seva casa habitació i va apuntar amb una escopeta de caça al grup, ferint diverses persones. La persona agressora va ser detinguda pel cos de la Guàrdia Civil i conduïda a les presons de Tarragona³⁰.

A la nit del 31 de gener de 1898 va tenir lloc un conflicte entre dos persones, una de Puigpelat i una del Catllar. Es trobaven al cafè Petit Pelayo a la Rambla de Sant Joan per passar comptes. Van deixar damunt d'una cadira una bossa amb 60 pessetes. A una taula propera hi havia tres persones més de Pratdip. Una d'elles es va aixecar, va agafar uns papers, la bufanda i la bossa amb els diners. Es va denunciar el robatori i 2 policies van detenir al Serrallo a la persona culpable amb les 60 pessetes. La persona culpable deia que va prendre la bossa sense adonar-se'n entre alguns papers seus. L'acusació va demanar presó de 2 mesos i 1 dia a la persona acusada³¹.

El setembre de 1899 es va penjar en una olivera veïna a la ciutat de Tarragona, al Camp de Mart, una persona coneguda del veïnat del Catllar. La justícia va dictaminar l'aixecament del cadàver, que va ser portat al cementiri³².

El setembre de 1900 es va cometre un crim horrible al Catllar. A les 11 de la nit una persona jove es dirigia del Mas de Tolosa, on vivia la seva parella, cap al Catllar. Darrera d'una mata del camí l'esperaven 2 persones amb intencions delinqüents i li van donar un cop amb un garrot i el van intentar estrangular. Després de la seva mort el cos va ser cremat col·locant feixos de llenya damunt i sota del cadàver, d'aquells que s'utilitzen en els forns de pa. Segons una altra versió va ser penjada en un arbre i cremada

28 *Diario de Tarragona*. 03/09/1893, 2.

29 *La Opinión*. 20/01/1895, 2. *Correo de la Provincia*. 16/02/1895, 2.

30 *Diario de Tarragona*. 28/02/1895, 2.

31 *Diario de Tarragona*. 19/07/1898, 1.

32 *Diario del Comercio*. 18/09/1899, 2.

amb una foguera que es va encendre a sota. El cos va quedar totalment reduït a cendres. Un familiar va notar l'absència i va anar a buscar-la trobant només la gorra i l'americana. Es van trobar a faltar 15 feixos de llenya i es va suposar que el cos havia estat calcinat. Aquesta persona s'havia de casar l'últim dissabte de mes i era membre de la presidència de la societat de persones que treballaven a jornal. Estava apartada de la política³³.

El setembre de l'any 1900 van ser alliberades les persones preses del Catllar que estaven empresonades a la ciutat de Tarragona. La premsa parla d'aquests persones presoneres com amigues i simpatitzants que havien estat tancades per defensar una causa justa. Van estar a les presons nacionals 2 mesos per "defensar els crims que quatre persones abusadores estaven cometent al poble". Van arribar al poble acompanyades de 17 carros i tartanes amb amistats i part del veïnat que havien anat a les portes de la presó per abraçar-les. Molta gent va anar de Monnars al Catllar per rebre-les. Van ser rebudes com defensores per molta gent, des dels balcons i els carrers, fins que van arribar a la plaça major del poble³⁴.

QUOTIDIANITAT, ACCIDENTS LABORALS, DOMÈSTICS I MALALTIES.

El juny de 1863 es té una notícia sobre llops. Una persona que feia de treballador per una propietat anava amb dos gossos llebrers de Tarragona al Catllar. Al Tossal Rodó els gossos llebrers se li van ficar entre les cames morts de por. Va veure que a 20 o 30 passes hi havia una parella de llops amb 11 o 12 llobatons. El mosso es va anar retirant mentre treia un ganivet. Un dels animals va atacar al jove sense ferir-lo en el primer atac. Els llobatons se li van enredar entre les cames. La parella del primer animal va retirar-se mentre cridava els seus cadells. El jove va abaixar el braç, va agafar-ne 3 i va tornar corrent cap al Catllar. Els llobatons van quedar a disposició de la propietat en un magatzem³⁵.

A l'agost de 1871 quatre criatures de curta edat estaven jugant en un lloc ple de palla. Una d'elles va encendre un misto per fer la gràcia i tot es va convertir en una bola de foc. Una va resultar carbonitzada, una altra va quedar molt cremada i la resta es va poder salvar. Aquell mateix dia la vigilància del terme, el guarda, estava netejant l'arma al Mas de Boronat.

33 *Diario del Comercio*. 04/09/1900, 2. *Diario del Comercio*. 35 *Diario de Tarragona*. 23/06/1863, 3. 05/09/1900, 2.

34 *Diario del Comercio*. 06/09/1900, 2. *Diario de Comercio*. 08/09/1900, 2.

Se li va disparar i va ferir a la cama a una de les criatures del mas. Aquell mateix mes una persona va ser atropellada per un carro al camí de Valls³⁶.

El novembre de 1876 es va autoritzar la recerca d'una persona afectada per una malaltia mental³⁷. El febrer de 1878 es menciona la continuació d'algunes malalties que afectaven a diferents habitants del poble³⁸.

El novembre de 1882 una persona que treballava a jornal va sofrir una contusió en una de les cames quan es duïen a terme obres a la carretera del Catllar. Segons un altra versió, va sofrir una ferida que li va ocasionar que li haguesin d'amputar l'extremitat³⁹.

L'abril de 1885 es va obrir una trinxera de fonamentació a una casa de camp a la partida "La Cadena". Es va donar un enderroc de terra que va sepultar a una de les persones peones. Es va retirar el cos que va ser conduït a la ciutat de Tarragona⁴⁰.

El juny de 1885 el tren que anava directe de Madrid a Saragossa i a Barcelona va ferir al Catllar, al pont del Gaià, a una persona sorda i muda, provocant-li una ferida a una de les cames⁴¹.

L'octubre de 1885 l'epidèmia del còlera estava afectant la població. Hi havia 100 persones afectades i 35 mortes des que l'epidèmia havia començat. Les autoritats mèdiques Ribot i Queralt es van dirigir al poble per ajudar. El veïnat estava decidit que Ferran també hi anés a practicar inoculacions. En un altre diari es cita a Rovira i Caballero. També va circular la idea que la situació era de pànic i que més de 50 famílies havien arribat a Tarragona. Sembla ser que la realitat era que 4 o 5 famílies de Tarragona havien abandonat el Catllar per tornar a la ciutat⁴².

El desembre de 1885 es va rebre un comunicat que al Catllar hi havia 15 persones afectades i 3 mortes a causa del còlera⁴³.

L'octubre de 1886 una criatura d'11 anys jugava amb una pistola a Ardenya quan se li va disparar. El projectil li va ferir el pit. Les autoritats mèdiques de la Riera i del Catllar van anar a Ardenya a ajudar a extreure el projectil⁴⁴.

36 *El Tarraconense*. 26/08/1871, 2.

37 *La Opinión*. 14/11/1876, 2.

38 *Diario de Tarragona*. 06/02/1878, 2.

39 *Diario de Tarragona*. 26/10/1882, 2. *Diario de Tarragona*. 07/11/1882, 2.

40 *Diario de Tarragona*. 16/04/1885, 2.

41 *Diario de Tarragona*. 27/06/1885, 2.

42 *Diario de Tarragona*. 05/09/1885, 2. *Eco de la Provincia*. 10/09/1885, 2. *Diario de Tarragona*.

15/09/1885, 2. *Eco de la Provincia*. 15/09/1885, 2.

43 *La Dinastia*. 10/09/1885, 6.

44 *El Orden*. 29/10/1886, 2.

El març de 1892 es van enderrocar dos cases al cedir una paret mitjanera a causa de les pluges. Entre l'enderroc es va trobar una persona jove que es va poder salvar gràcies a l'auxili del veïnat. La persona es va salvar al quedar en un buit format per les bigues i una cadira. Els dos pisos de la casa es van esfondrar i tots els mobles es van malbaratar. La persona va fer una promesa a la divinitat per haver-la salvada⁴⁵.

L'agost de 1892 una persona operària va caure d'una bastida i va morir. La justícia es va traslladar al lloc i va ordenar l'aixecament del cos⁴⁶.

L'abril del 1895 el xarampió afectava a moltes persones acabades de néixer de la població

El març del 1897 es va escapar del Catllar una persona viuda amb la seva parella sentimental de 18 anys. Sembla ser que les 2 persones enamorades van marxar cap a Barcelona⁴⁷.

El juny de l'any 1897 a una persona jove del Catllar se li van inflamar uns objectes de pólvora que portava en una bossa de tela i que li van provocar ferides en una mà. Afortunadament es trobava davant de l'hospital on va ingressar⁴⁸.

El juliol de 1895 una persona natural del Catllar que habitava al carrer de Sant Magí de Tarragona, va començar a cridar que hi havia persones que robaven a casa seva. La persona encarregada de la defensa, el guarda de districte, va inspeccionar tota la casa sense trobar-ne senyals. Es va determinar que estava afectada per malaltia mental i que era millor que fos traslladada de tornada al Catllar⁴⁹.

CONCLUSIONS.

En aquest treball s'ha intentat recollir les notícies esmentades que van afectar el Catllar a la segona meitat del segle XIX. S'ha aprofitat la recerca que s'ha fet sobre la Tercera Guerra Carlina i el treball sobre les hemeroteques digitals ja esmentades, per presentar un recull de notícies d'una mateixa temàtica.

45 *La Opinión*. 30/03/1897, 2.

46 *Diario de Tarragona*. 23/06/1897, 1.

47 *Correo de la Provincia*. 30/03/1892, 2. *Diario de Tarragona*. 31/03/1892, 1.

48 *Diario de Tarragona*. 28/08/1892, 2.

49 *Diario del Comercio*. 20/07/1895, 2.

Segurament que la classificació de les notícies no agradarà a totes les persones, es té consciència que es podrien agrupar en altres divisions o hi ha notícies que es podrien encabir en altres categories.

Hem intentat generalitzar per facilitar la lectura a les persones lectores. També ens agradaria presentar en un altre “Recull de Treballs” un aplec de notícies sobre festes majors, festivitats religioses i celebracions populars al Catllar durant aquests anys i segons la premsa.